

חולין עא

עניין: חבל על בן עזאי

שלא שימש את רבי ישמעאל

מהרי"ץ חיות

א"ל חבל על בן עזאי שלא שימש את ר' ישמעאל.
נ"ב לעיל נס לו בן עזאי ומה ישמעאל אומר נכך וכאן כינה אותו בשם ר' ישמעאל והיינו דלמד ממנו הדרש וכי ימות מן הבהמה זו בהמה טמאה וכו' ושם החוב עליו לקרותו רבו כדאמרין בצרייתא דקנין תורה הלומד מחצירו דבר אחד חייב לקרותו רבי ע"ש. ועי' שו"ת נודע ביהודה מהדו"ק חלו"ח סי' ב' בצאור תיבת נמתי שלא הביא סוגיין: (מהר"צ חיות)

שיחות מוסר להגר"ח שמואלביץ

תשל"א שיחה י"ח

וכן אנו מוצאים באלוהו לאחר שעלה בסערה השמימה, אמרו בני הנביאים לאלישע הנה נא יש את עבדיך חמשים בני חיל, ילכו ויבקשו את אדוניך פן נשאו רוח ה' וישליכוהו באחד ההרים (מלכים ב' ט"ז), וכ' רש"י ז"ל וז"ל, אפשר אמש אמרו לו הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך, ועכשיו נעלם מהם היכן הוא, מלמד מיום שנגנו אליהו הלכה נסתלקה רוח"ק מן הנביאים עכ"ל, פי' שהשפעת הנבואה על כל הנביאים היתה ע"י אליהו, ואף שבני הנביאים אמרו (שם ג'), הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך מעל ראשך, ופירש"י את אדוניך ולא אדונינו מלמד שהיו שקולים כאלוהו, א"כ היו נביאים גדולים כאלוהו, מ"מ כל גדולתם ומדרגתם ירדה להם דרך אליהו הנביא, וכשנסתלק נסתלקה רוח"ק מכולם.

הוא מה שאמר בן עזאי הפסד וחבלה בעולם על שלא שימש את ר' ישמעאל, וחסר מדרגות שהיה יכול להגיע אליהן, ועי"ז להשפיע שפע רב של תורה וחכמה על כל חכמי ישראל, כל זה נחבל ונפסד ע"י שלא קיבל מר' ישמעאל את הנקודה החסרה ממנו, וזהו גם

עונותיו ובניו אינן מתים בחייו עכ"ל, ויש להתבונן איך יכול אדם להצטער ולבכות על דבר שאירע לפני אלפי שנים? איתא בגמרא (חולין ע"א), ובלשון הזה אמר לי, חבל על בן עזאי שלא שימש את ר' ישמעאל, ופירש"י ז"ל שם וז"ל, הפסד וחבלה היא בעולם, תלמיד ותיק כמותי אני בן עזאי שלא שימשתי את ר' ישמעאל עי"ש, כשאדם מחמץ את ההזדמנות להתפכח ולהחכים, לא רק לעצמו הפסיד, אלא העולם כולו מתחבל ונפסד על ידו.

אותו בן עזאי שאמר (בכורות ג"ח), כל חכמי ישראל דומין עלי כקליפת השום נמצא גם ר' ישמעאל בכלל זה, מ"מ כיון שהיתה איוו נקודה בדרך לימודו של ר' ישמעאל שיכול היה בן עזאי לקבלה הימנו אם היה משמשו, ועכשיו שלא שימשו הפסיד אותה, חש בן עזאי כי כל העולם כולו נחבל ע"י הפסד זה, כי האדם הגדול הוא צנור ההשפעה מן השמים, ויש שאפי' גדולים שואכים את גדולתם ע"י גדלותו, ובהסתלקו נסתם הצינור ואבדה חכמת בני דורו שהיו חכמים כמותו בעורו קיים.

לב אריה

דף עא בגמ' וכלשון הס' אמר לי אכל על בן עזאי שלא שימש את ר' ישמעאל מעיקרא אמר ומה ישמעאל אומר בדבר הזה ואחר שקבל ממנו הלכה אי' לו פסוק אי' קראו אלופי ומיודעי רבי ישמעאל :

באר יצחק

דף עא בגמ' וכלשון הס' אמר לי כו' שלא שימש את רבי ישמעאל וכו'. פי' בליא ז"ל שכח דחילה אמר ומה ישמעאל אומר כו' ועכשיו שקיבל ממנו הלכה אי' קראו אלופי ומיודעי רבי ישמעאל. עכ"ל והוא נכון ואמת. ומכאן יש להעיר על פ"ט הש"ך ז"ל ביי"ד סי' ש"ט סי' ט"ז על פלוגתא הראשית והר"ת ז"ל לענין סכס דשטת' כפותן להר"ם עיקרי רק סכס מה"ט שידעין משמעותיו שחירש ולהר"ם ככ"כ נקרא רב יע"ה והש"ך הכריע כהר"ם והרי כאן מזיין דבן עזאי לא שטת פרי' עלמא סלכא זו רק עי' ר' יונתן קבלה ואפי"ס קראו רבי ישמעאל הרי שסכס דשטת' כפותן נפלא רבי. וליע :

אבות פ"א מ"ו

מהם כו'. יהושע פן פרחיה
אומר, עשה לך רבי, וקנה לך

רמב"ם

[ו] עשה לך רב, ואפילו לא היה ראוי להיות לך רב עשה אותו לך לרב כדי שתשא ותתן עמו²⁰ ויתקיים תלמודך בידך, לפי שאינו דומה למוד האדם לעצמו כלמודו מזולתו²¹ כי למדו מזולתו מתקיים בידו ומתברר יותר, ואפילו היה כמודו בחכמה או פחות ממנו, וכך ביארו בפירוש צוואה זו²². ואמרו וקנה לך חבר, אמרו

רבינו יונה

יהושע בן פרחיה אומר עשה לך רב וקנה לך חבר. שאפי' אתה יודע כמותו עשה אותו רב עליך מפני שאדם זוכר מה שלמד מרבו יותר ממה שאדם לומד מעצמו. ועוד כי פעמים יבין הדבר יותר ממנו ונמצא מלמדו ואפי' אם שניהם שוין בחכמה :

WHATSAPP

EMAIL

PODCAST

TORAHANYTIME

ALLDAF

DAFYOMI PORTAL

KOLHALASHON